

Miljöteknisk undersökning

Förorenad mark och ansvar

Många platser har under lång tid påverkats av industriell verksamhet. Det har lett till förorening av mark, sediment, byggnader och vatten. Där föroreningshalterna påtagligt överskrider bakgrundshalterna definieras platsen som förorenat område.

Ett förorenat område kan leda till att miljögifter sprids till omgivningen, med allvarliga effekter som följd liksom påverkan på människors hälsa.

Den som har orsakat föroreningen är i första hand ansvarig för efterbehandling. Ansvaret kan delas solidariskt mellan flera verksamhetsutövare, eller mellan verksamhetsutövare och fastighetsägare. Om det inte finns någon ansvarig kan fastighetsägaren, eller den som utför åtgärd i förorenat område, komma att bli ansvarig.

Miljökontoret är tillsynsmyndighet för förorenade områden. Miljölagstiftningen reglerar förorenade områden i miljöbalken, samt i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899).

Miljökontoret ska omedelbart underrättas om en markförorening upptäcks. Detta gäller även om fastigheten sedan tidigare ansetts vara förorenad.

Undersökningar

En markundersökning visar förorenings-situationen i ett område. När man bedömer förorenings-situation och förorenings-spridning måste man ta hänsyn till ett stort antal faktorer, bl.a.:

- Förorenings kemiska och fysikaliska egenskaper
- Biologisk nedbrytning
- Grundvattenströmning
- Geologi

Undersökningen ska utföras av en sakkunnig och delas lämpligen in i olika steg.

Först en orienterande undersökning

Innan fältundersökningar utförs ska det aktuella undersökningsområdets historik och förutsättningar klarläggas genom arkivstudier och intervjuer.

Verksamhetshistorik

- Ägarförhållanden
- Verksamheter på plats
- Ritningar, situationsplaner
- Kända olyckor/läckage/spill
- Kemikaliehantering/processer
- Intervjua anställda, närboende, kommun, räddningstjänst m.fl.

Miljöhistorik

- Vilka föroreningar kan förväntas
- Punktkälla/källor
- Diffus förorening
- Deponier/utfyllnader

Områdesbeskrivning

- Geografisk beskrivning
- Skyddsobjekt/vattendrag
- Kartor, flygfoton
- Geologi/geoteknik

Översiktlig miljöteknisk markundersökning

Fältundersökningen utgår från resultatet av den orienterande undersökningen.

Provtagning

Antalet provpunkter för jord och vatten beror på områdets storlek samt förväntad förorening.

Det är viktigt att beskriva lagerföljd och observationer i fält (avvikande eller färgade massor, fyllnadsmassor, slagg, etc.) för att kunna bedöma situationen samt eventuella åtgärder.

Analys

- Om det råder osäkerhet om vilken typ av förorening som kan finnas, analyseras ett brett spektrum av parametrar.
- Laboratorium samt analysmetod ska vara ackrediterad.
- Enskilda analyser är att föredra framför samlingsprov.
- Analysparametrar ska väljas i samråd med Miljökontoret. Utgångspunkt är Naturvårdsverkets material om förorenade områden:
 - ”Riktvärden för förorenad mark” (rapport 5976)
 - ”Provtagningsstrategier för förorenad jord” (rapport 5888)
 - ”Metodik för miljöriskbedömning av förorenade områden” (rapport 5928)
 - ”Att välja efterbehandlingsåtgärd. En vägledning från övergripande till mätbara åtgärds mål” (rapport 5978).

Om den översiktliga miljötekniska markundersökningen visar att föroreningar finns i området måste noggrannare undersökningar göras. En s.k. fördjupad miljöteknisk markundersökning kan krävas för att ringa in eventuella föroreningar. Den detaljerade undersökningen bör även redogöra för åtgärdsalternativ samt klassning av massor i området.

Sammanställning och utvärdering

I sammanställningen ska undersökningens syfte, mål, planerad markanvändning m.m. tydligt framgå.

De administrativa uppgifterna som ska redovisas är: Beställare, organisationsnummer, adressuppgifter, fastighetsbeteckning, fastighetsadress.

Resultat från den översiktliga miljötekniska markundersökning ska beskriva:

- Provtagning, lagerföljder samt övriga iakttagelser i fält. Provtagningspunkter ska anges med x- och y-koordinater enligt rikets koordinatnät.
- Beskrivning av kvalitetssäkring i arbetet; provtagning, provhantering, analyser m.m.
- Påträffade föroreningar, jämfört med bakgrundshalter och Naturvårdsverkets generella riktvärden, t.ex. i tabellform.
- Bedömning om de generella riktvärdena är tillämpbara i undersökningen, eller om platsspecifika riktvärden bör tas fram för området.
- Spridningsvägar och recipienter, exponering och hälsoeffekter.
- Osäkerhetsbedömning: Beskriv och uppskatta utredningens osäkerhet.
- Eventuell statistik och datamodellering.
- Rekommendationer: Behov av kompletterande undersökningar, övervakningsprogram och efterbehandlingsåtgärder.
- Referenser: Litteratur och intervjuer.
- Bilagor: Översiktskarta, situationsplan över nuvarande och tidigare bebyggelse, borrplan med provpunkter och grundvattenrör, provtagningskarta, analysprotokoll, jordartsprotokoll, dokumentation av kvalitetssäkring, resultat från statistiska beräkningar och datamodelleringar etc.
- Riskbedömning och riskvärdering

Beställaren av undersökning

Kontakta Miljökontoret angående undersökningen i god tid, det underlättar ärendegången. Beställaren (fastighetsägare, verksamhetsutövare) bör förvissa sig om att den som ska göra undersökningen har kvalitetssäkrande rutiner, använder ackrediterat laboratorium, samt utför provtagning och provhantering efter tillgänglig standard. En annan viktig detalj för beställaren är att utredningens osäkerheter utvärderas.

Anmälan av efterbehandling

Efterbehandlingsåtgärder såsom sanering, markarbeten, schaktning eller dylikt som ska vidtas i ett förorenat område ska föregås av en anmälan enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899). Anmälan ska göras till Miljökontoret minst sex veckor innan arbetet startar. Den som påbörjar en åtgärd i ett förorenat område innan anmälan gjorts kan dömas för otillåten miljöverksamhet, till böter eller fängelse i högst 2 år.

Avgifter

Avgiften för Miljökontorets handläggning av ärendet är f.n. 940 kronor per timme. Debitering sker i efterhand.

Mer information

Miljökontoret, Örebro kommun,
Åbylundsgatan 8 A
Box 33200, 701 35 Örebro

Tfn 019-21 10 00
miljokontoret@orebro.se
www.orebro.se

Se även vårt informationsblad "Upplysningsskyldighet och anmälan för förorenade områden" som finns på vår webbplats.

Ytterligare information om förorenade områden kan hämtas på www.naturvardsverket.se. Där finns också de förordningar som nämns i texten ovan.